

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 29/2015-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. januára 2015 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Sergeja Kohuta predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA], ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5, čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 5 T 50/08 a jeho uznesením z 5. marca 2014 a postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Tos 44/2014 a jeho uznesením z 23. apríla 2014, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKČIA] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 9. mája 2014 doručená žiadosť [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA] (ďalej len „sťažovateľ“), o ustanovenie advokáta na spísanie sťažnosti

namietajúcej porušenie základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 T 50/08 (vo veci samej) a jeho uznesením z 5. marca 2014 (ďalej len „napadnuté uznesenie okresného súdu“), ako aj postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Tos 44/2014 a jeho uznesením z 23. apríla 2014 (ďalej len „napadnuté uznesenie krajského súdu“). Následne sťažovateľ 2. júla 2014 doručil ústavnému súdu sťažnosť, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy v spojení s namietaným porušením základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a tiež základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, ako aj práva na prednostné a urýchlené rozhodovanie o väzbe podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 T 50/08 a napadnutým uznesením okresného súdu a postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Tos 44/2014 a napadnutým uznesením krajského súdu.

Zo žiadosti o ustanovenie advokáta možno vyvodíť, že podľa sťažovateľa k namietanému porušeniu ním označených základných práv podľa ústavy malo dôjsť jednak neprimerane dlhým rozhodovaním všeobecných súdov v jeho trestnej veci (vo veci samej), ako aj v súvislosti s ich rozhodovaním o jeho opätovnom vzatí do väzby.

Následne bolo 2. júla 2014 ústavnému súdu doručené podanie sťažovateľa, v ktorom namieta porušenie svojho základného práva na obhajobu napadnutými uzneseniami okresného súdu a krajského súdu v súvislosti s ich rozhodovaním o opätovnom vzatí sťažovateľa do väzby, pričom poukazuje, že pri jeho výsluchu uskutočnenom okresným súdom 5. marca 2014 nebol prítomný jeho obhajca. Sťažovateľ zároveň opakovane namieta neprimerane dlhý postup všeobecných súdov pri rozhodovaní o jeho opätovnom vzatí do väzby, čo je podľa jeho názoru v rozpore s požiadavkou na prednostné a urýchlené rozhodovanie vo väzobných veciach.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že prokurátor Krajskej prokuratúry v Bratislave podal 28. apríla 2008 okresnému súdu proti sťažovateľovi obžalobu pre zločin lúpeže spolupáchateľstvom podľa § 20 k § 188 ods. 1 a 2 písm. b) a c) Trestného zákona (bod 1 obžaloby) v jednočinnom súbehu s obzvlášť závažným zločinom vraždy podľa § 145 ods. 1 a 2 písm. c) Trestného zákona, pre zločin nedovoleného ozbrojovania a obchodovania so zbraňami podľa § 294 ods. 1 a 2 Trestného zákona (bod 3 obžaloby) a pre zločin falšovania a pozmeňovania verejnej listiny, úradnej pečate, úradnej uzávery, úradného znaku a úradnej značky podľa § 352 ods. 1 Trestného zákona (bod 4 obžaloby).

V predmetnej trestnej veci bol sťažovateľ uznesením okresného súdu sp. zn. 0 Tp 409/2007 z 10. septembra 2007 (teda ešte v prípravnom konaní, pred podaním obžaloby, pozn.) vzatý do väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a) a c) Trestného poriadku s tým, že väzba začala plynúť od 6. septembra 2007.

Rozsudkom okresného súdu sp. zn. 5 T 50/208 zo 7. septembra 2011 v spojení s rozsudkom krajského súdu sp. zn. 1 To 167/2011 z 8. februára 2012 bol sťažovateľ právoplatne uznaný za vinného za skutky uvedené v bodoch 3 a 4 obžaloby (zločin nedovoleného ozbrojovania a obchodovania so zbraňami a zločin falšovania a pozmeňovania verejnej listiny, úradnej pečate, úradnej uzávery, úradného znaku a úradnej značky) a bol mu uložený úhrnný trest odňatia slobody vo výmere 6 rokov a 6 mesiacov.

Čo sa týka skutku uvedeného v bode 1 obžaloby právne kvalifikovaného ako zločin lúpeže spolupáchateľstvom podľa § 20 k § 188 ods. 1 a 2 písm. b) a c) Trestného zákona v jednočinnom súbehu s obzvlášť závažným zločinom vraždy podľa § 145 ods. 1 a 2 písm. c) Trestného zákona, krajský súd označeným rozsudkom výrok o vine zrušil a vec vrátil okresnému súdu, aby ju znovu prerokoval a rozhodol.

Sťažovateľ k 6. marcu 2014 vykonal trest odňatia slobody uložený mu rozsudkom okresného súdu sp. zn. 5 T 50/208 zo 7. septembra 2011 v spojení s rozsudkom krajského súdu sp. zn. 1 To 167/2011 z 8. februára 2012.

V čase od nástupu sťažovateľa do výkonu trestu odňatia slobody okresný súd pokračoval v prerokúvaní jeho najzávažnejšej trestnej činnosti uvedenej v bode 1 obžaloby, pričom rozsudkom sp. zn. 5 T 50/2008 z 3. júna 2013 ho uznal za vinného zo spáchania zločinu lúpeže spolupáchateľstvom podľa § 20 k § 188 ods. 1 a 2 písm. b) a c) Trestného zákona v jednočinnom súbehu s obzvlášť závažným zločinom vraždy podľa § 145 ods. 1 a 2 písm. c) Trestného zákona, za čo mu uložil trest odňatia slobody vo výmere 24 rokov. Označený rozsudok okresného súdu však krajský súd v rámci odvolacieho konania svojím rozhodnutím z 12. februára 2014 zrušil a vec vrátil okresnému súdu na opätovné konanie a rozhodnutie.

Z dôvodu, že sťažovateľovi 6. marca 2014 končil výkon trestu odňatia slobody uložený mu rozsudkom okresného súdu sp. zn. 5 T 50/208 zo 7. septembra 2011 v spojení s rozsudkom krajského súdu sp. zn. 1 To 167/2011 z 8. februára 2012, rozhodoval okresný súd o opätovnom vzatí sťažovateľa do väzby v zmysle ustanovenia § 71 ods. 2 písm. d) Trestného poriadku.

Okresný súd na neverejnom zasadnutí uznesením sp. zn. 5 T 50/08 z 5. marca 2014 opätovne vzal sťažovateľa do väzby podľa § 71 ods. 2 písm. d) Trestného poriadku z dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. a) a c) Trestného poriadku, pričom v odôvodnení napadnutého uznesenia okrem iného uviedol:

«Obžalovaný na neverejnom zasadnutí k veci uviedol, že samozrejme nechce byť vzatý do väzby, nie jeho vinou ale vinou súdu bolo rozhodnutie dva krát vrátené, preto požaduje, aby rozhodovanie o väzbe bolo vedené tak, aby boli garantované moje práva v zmysle článku 17, 46, 48.

Preskúmaním spisového materiálu súd dospel k záveru, že dôvody väzby u obžal.

██████████ podľa § 71 ods. 1 písm. a/, c/ Tr. por. trvajú i naďalej. Obžalovaný je dôvodne

podozrivý zo spáchania obzvlášť závažného zločinu vraždy podľa § 145 ods. 1, ods. 2 písm. e/ Tr. zák. v jednočinnom súbehu so zločinom lúpeže spolupáchatelstvom podľa § 20 k § 188 ods. 1, 2 písm. a/, c/ Tr. zák.

U obžal. ██████████ je i naďalej odôvodnená obava, že v prípade prepustenia na slobodu by sa mohol skrývať, aby sa vyhol trestnému stíhaniu alebo výkonu trestu, keďže v prípade uznania viny mu hrozí uloženie vysokého trestu (pri § 145 ods. 2 Tr. zák. je trestná sadzba 20 až 25 rokov odňatia slobody alebo trestom odňatia slobody na doživotie), čím je daný dôvod väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a/ Tr. por. Taktiež je odôvodnená obava, že v prípade prepustenia na slobodu by v trestnej činnosti mohol on pokračovať a tak si zadovážovať zdroj ďalších finančných príjmov, nakoľko nie je nikde zamestnaný a nemá žiadny trvalý zdroj príjmov, čím je daný dôvod väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c/ Tr. por. V tejto súvislosti je nutné zdôrazniť, že na obžalovaného bol vydaný európsky zatýkací rozkaz v Maďarskej republike pre trestný čin ozbrojenej lúpeže, pričom eventuálnym prepustením z väzby v tejto prejedávanej veci by bol vydaný do Maďarka, nakoľko KS Bratislava pod č. k. 4 Ntc 2/2009 zo dňa 03. 07. 2009 rozhodol o vykonaní tohto zatýkacieho rozkazu vydaného Župným súdom vo Veszpréme, MR s odkladom a stal by sa tak absolútne nedosiahnuteľný pre súdy Slovenskej republiky.

V tejto súvislosti súd poukazuje i na odôvodnenie uznesenia o zamietnutí žiadosti obžalovaného o prepustenie z väzby zo dňa 15. 03. 2011 č. k. 5 T 50/08 v spojení z rozhodnutím KS Bratislava, ktorý sa stotožnil z dôvodmi väzby uvedenými v uznesení OS Bratislava I.

Podľa § 76a Tr. por. účinného od 20. 03. 2009:

„Ak sa vedie trestné stíhanie pre obzvlášť závažný zločin, za ktorý možno uložiť trest odňatia slobody na 25 rokov alebo trest odňatia slobody na doživotie, ktoré nebolo možné pre obťažnosť veci alebo z iných závažných dôvodov skončiť do uplynutia celkovej lehoty väzby v trestnom konaní a prepustením obvineného na slobodu hrozí, že bude zmarené alebo podstatne sťažené dosiahnutie účelu trestného konania, môže súd rozhodnúť o predĺžení celkovej lehoty väzby alebo o opätovnom vzatí do väzby podľa § 71 ods. 2 písm. d/ Tr. por. v trestnom konaní na nevyhnutnú dobu, a to aj opakovane. Celková lehota

väzby v trestnom konaní spolu s jej predĺžením podľa predchádzajúcej vety však nesmie presiahnuť šesťdesiat mesiacov“.

Táto podmienka je splnená, nakoľko k dnešnému väzba u obžalovaného trvá celkovo 5 mesiacov a 28 dní (výkon väzby bol prerušený počas výkonu trestu odňatia slobody, do ktorého sa mu započítala časť výkonu väzby ktorú vykonával do nástupu trestu odňatia slobody).

Podľa § 567e - Prechodné ustanovenie k § 76a:

„Ustanovenie § 76a sa použije aj na lehotu väzby, ktorá začala plynúť pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona vrátane lehoty väzby v konaní pred súdom podľa § 78 ods. 1 v znení účinnom do 31. januára 2009, nepoužije sa však v prípade, ak by sa mala predĺžiť lehota väzby v prípravnom konaní.“

Z uvedenej citácie zákona teda vyplýva jednoznačný záver, že lehota trvania väzby podľa tohto ustanovenia sa už nedelí na dobu väzby v prípravnom konaní a dobu trvania väzby v konaní pred súdom, ale ide o celkovú dobu trvania väzby, ktorá nesmie presiahnuť šesťdesiat mesiacov.»

Proti napadnutému uzneseniu okresného súdu podal sťažovateľ sťažnosť, o ktorej rozhodol krajský súd uznesením sp. zn. 3 Tos 44/2014 z 23. apríla 2014 tak, že sťažnosť sťažovateľa zamietol a jeho väzbu nenahradil uložením dohľadu probačného a mediačného úradníka. Krajský súd v odôvodnení napadnutého uznesenia okrem iného uviedol:

„... Okresný súd pri prejednávaní tejto závažnej trestnej činnosti spôsobil neúmerne dlhé prieťahy. Týmito prieťahmi spôsobil to, že obžalovaný uložený trest odňatia slobody v trvaní 6 rokov a 6 mesiacov vykonal skôr, ako súd rozhodol o jeho najprísnejšej trestnej činnosti, pre ktorú bol aj pôvodne vzatý do väzby. Obžalovanému do tohto trestu bola nesprávne započítaná väzba, lebo dôvody väzby boli skutkovo viazané na najprísnejšiu trestnú činnosť ohľadne ktorej ešte nebolo právoplatne rozhodnuté. Nejde však o trest, ktorý vykonal v inej veci tak, ak to uviedol vo výroku napadnutého uznesenia okresný súd ale o trest v tejto veci.

Nezodpovedá skutočnosti, že obžalovaný vykonal väzbou iba 5 mesiacov a 28 dní. Obžalovaný vykonal v tejto veci väzbu v trvaní 4 roky, 5 mesiacov a 2 dni.

K námietkam obžalovaného o tom, že nebola dodržaná 5 dňová lehota na prípravu verejného zasadnutie je potrebné uviesť, že pri rozhodovaní o väzbe okresný súd postupoval v zmysle ustanovenia § 72 ods. 2 Tr. por., podľa ktorého sa pred rozhodnutím o väzbe musí obvinený (v tomto prípade obžalovaný) vypočuť, o čase a mieste výsluchu sa vhodným spôsobom upovedomí prokurátor, obvinený a jeho obhajca, ak je dosiahnuteľný. Znamená to, že verejné zasadnutie ku ktorému sa viaže 5 dňová lehota na prípravu sa nekoná.

Po preskúmaní dôvodov pre ktoré obžalovaný bol opätovne vzatý do väzby v zmysle uvedeného ustanovenia § 71 ods. 1 písm. a/, písm. c/ Tr. por. sťažnostný súd dospel k záveru, že aj v danom štádiu konania je obžalovaný dôvodne stíhaný pre skutok, ktorý má znaky trestného činu a z dôkazov, ktoré boli ohľadne tohto skutku zabezpečené vyplýva podozrenie, že tento skutok spáchal obžalovaný.

Aj podľa krajského súdu existujú konkrétne skutočnosti, z ktorých vyplýva dôvodná obava, že obžalovaný by mohol ujsť alebo sa skrývať, aby sa vyhol trestnému stíhaniu alebo vysokému trestu, ktorý mu hrozí a tiež obava z pokračovania v trestnej činnosti.

Tieto konkrétne skutočnosti vyplývajú z osoby obžalovaného, ktorý je trestne stíhaný za obzvlášť závažný trestný čin, za ktorý mu hrozí vysoký trest a navyše je za obdobný čin stíhaný aj v Maďarskej republike, do ktorej má byť na základe európskeho zatykacieho rozkazu vydaný a to po ukončení trestu v predmetnej veci. Doposiaľ nemal súd také poznatky, že by európsky zatýkací rozkaz bol zrušený.“

V ďalšej časti napadnutého uznesenia sa krajský súd zaoberal aj bez žiadosti obvineného či iných osôb možnosťou nahradiť väzbu sťažovateľa dohľadom probačného a mediačného úradníka, pričom dospel k záveru, že v prípade sťažovateľa je vylúčené, aby v tomto štádiu konania k takémuto rozhodnutiu došlo.

Na základe skutočností uvedených v sťažnosti sa sťažovateľ domáha, aby ústavný súd o nej nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo [REDAKOVANÉ] podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy SR a podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru o ochrane ľudských práv porušené bolo.

2. *Uznesenie krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3 Tos 44/2014 zo dňa 23. 4. 2014 sa zrušuje. Ústavný súd prikazuje krajskému súdu v Bratislave, aby sťažovateľa neodkladne prepustil z väzby na slobodu.*

3. *Ústavný súd priznáva sťažovateľovi náhradu trov konania, ktoré je povinný vyplatiť Krajský súd v Bratislave a Okresný súd Bratislava I v lehote 2 mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia.*

4. *Ústavný súd prihliadnuc na okolnosti prípadu a ich ujmu priznáva sťažovateľovi primerané finančné odškodnenie vo výške 5.000 €.*

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy

podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný návrhom na začatie konania okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone. Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje predovšetkým vo viazanosti petitom (návrhom na rozhodnutie), teda tou časťou sťažnosti (v konaní podľa čl. 127 ústavy), v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa od ústavného súdu domáha (§ 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde), čím zároveň vymedzí predmet konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Vzhľadom na uvedené môže ústavný súd rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorého označil za porušovateľa svojich práv. Platí to predovšetkým v situácii, keď je sťažovateľ zastúpený advokátom (m. m. II. ÚS 19/05, III. ÚS 2/05). Tvrdenia o porušení iných práv, resp. iným orgánom verejnej moci, ktoré sťažovateľ uvádza len v odôvodnení sťažnosti, t. j. mimo petitu, ústavný vo svojej ustálenej judikatúre považuje len za súčasť jeho argumentácie (m. m. III. ÚS 149/04, II. ÚS 65/07).

Vzhľadom na skutočnosť, že v posudzovanej veci sťažovateľ nie je zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom (advokátom), ústavný súd, vychádzajúc z materiálneho prístupu k ochrane ústavnosti, kvalifikoval sťažnosť sťažovateľa nad rámec ním navrhnutého petitu, a to v rozsahu, ktorý je uvedený v záhlaví tohto uznesenia, a to tak v súvislosti s rozhodovaním okresného súdu a krajského súdu o opätovnom vzatí do väzby, ako aj v súvislosti s rozhodovaním o veci samej.

Podľa čl. 17 ods. 1 ústavy osobná sloboda sa zaručuje.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno sťahovať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa čl. 50 ods. 3 ústavy obvinený má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto je zatknutý alebo inak pozbavený slobody, má právo podať návrh na začatie konania, v ktorom súd urýchlene rozhodne o zákonnosti pozbavenia jeho slobody a nariadi prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

1. K namietanému porušeniu základného práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v napadnutom konaní v súvislosti s rozhodovaním vo veci samej

Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Ústavný súd štandardne (napr. IV. ÚS 153/03, IV. ÚS 278/04, III. ÚS 401/08) považuje za účinný prostriedok nápravy slúžiaci na ochranu základného práva

na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov sťažnosť podľa § 62 ods. 1 a nasl. zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“) adresovanú predsedovi príslušného súdu. Účinnosť takého právneho prostriedku ochrany pred zbytočnými prieťahmi v súdnom konaní potvrdzuje aj znenie zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sudcoch“), ktorý vo viacerých ustanoveniach zdôrazňuje povinnosť sudcu konať bez zbytočných prieťahov a ustanovuje za také prieťahy aj disciplinárnu zodpovednosť [§ 2 ods. 2, § 30 ods. 4, § 52 ods. 1, § 116 ods. 1 písm. b) a § 118 ods. 1 zákona o súdoch]. Podobne aj zákon o súdoch v § 64 ods. 1 ustanovuje, že účelom vybavovania sťažnosti je zistiť, či v danej veci boli spôsobené prieťahy v konaní. V zmysle prvej vety druhého odseku citovaného zákonného ustanovenia orgán, ktorý vybavuje sťažnosť, je povinný na účel zistenia stavu veci prešetriť všetky skutočnosti.

Účelom práva účastníka konania pred všeobecným súdom podať predsedovi príslušného súdu sťažnosť na prieťahy v konaní je podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu poskytnutie príležitosti tomuto súdu, aby sám odstránil protiprávny stav zapríčinený porušením základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (napr. I. ÚS 21/99, IV. ÚS 153/03, I. ÚS 33/05, III. ÚS 401/08). Ústavný súd preto o sťažnosti, ktorou je namietané porušenie základného podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, koná iba za predpokladu, ak sťažovateľ preukáže, že využil označený právny prostriedok nápravy, ktorý mal k dispozícii podľa § 62 ods. 1 zákona o súdoch, alebo ak sa preukáže, že sťažovateľ túto podmienku nesplnil z dôvodov hodných osobitného zreteľa (§ 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Vyčerpanie opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho základných práv a slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je oprávnený podľa osobitných predpisov, je teda jedným z atribútov prípustnosti sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, a teda podmienkou konania vo veci individuálnej ochrany základných práv a slobôd pred ústavným súdom.

K sťažovateľom namietanému porušeniu čl. 48 ods. 2 ústavy, ku ktorému malo dôjsť neprimerane dlhým trestným konaním pred okresným súdom, ústavný súd uvádza, že sťažovateľ v priebehu napadnutého konania neuplatnil postup podľa § 62 ods. 1 zákona o súdoch, t. j. nepodal sťažnosť predsedovi okresného súdu, ktorou by namietal porušovanie svojho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, pričom túto námietku uplatnil prvýkrát až v konaní pred ústavným súdom. Zároveň ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ v súvislosti s tým, že nepodal sťažnosť podľa § 62 ods. 1 zákona o súdoch, neuviedol a ani nepreukázal také dôvody hodné osobitného zreteľa, ktoré by zakladali dôvod na postup ústavného súdu podľa § 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd poukazuje taktiež na skutočnosť, že sťažovateľ v priebehu napadnutého konania nevyužil možnosť uplatniť postup podľa § 55 Trestného poriadku.

Podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku ak je dôvodný predpoklad, že došlo k prieťahom v príprave prejednávania veci súdom, v určení termínu konania a rozhodnutia alebo k prieťahom vo vyhotovovaní súdneho rozhodnutia, ktorákoľvek zo strán môže podať prostredníctvom tohto súdu sťažnosť pre nečinnosť na nadriadený súd, aby určil primeranú lehotu na uskutočnenie namietaného úkonu; ak sa nepostupuje podľa odseku 4, súd musí bez meškania túto sťažnosť pre nečinnosť zaslať spolu so spisom a svojím stanoviskom a so stanoviskom predsedu súdu nadriadenému súdu.

Podľa § 55 ods. 4 Trestného poriadku ak súd urobí úkony trestného konania uvedené v sťažnosti pre nečinnosť do pätnástich pracovných dní po jej obdržaní a informuje o tom sťažovateľa, hľadí sa na takúto sťažnosť pre nečinnosť ako na vzatú späť, ak tento sťažovateľ v priebehu piatich pracovných dní od doručenia oznámenia nevyhlási, že na svojej sťažnosti pre nečinnosť trvá. O tom ho treba poučiť.

Podľa § 55 ods. 5 Trestného poriadku o sťažnosti pre nečinnosť uvedenej v odseku 3 musí rozhodnúť senát nadriadeného súdu do piatich pracovných dní od prevzatia veci. Ak

a) zo strany súdu nedošlo k prieťahom, sťažnosť pre nečinnosť sa zamietne,

b) je sťažnosť pre nečinnosť opodstatnená, nadriadený súd určí primeranú lehotu na uskutočnenie namietaného úkonu.

Ústavný súd zároveň konštatuje, že v posudzovanom prípade neboli sťažovateľom ani tvrdené, ani preukázané také dôvody hodné osobitného zreteľa, ktoré by v zmysle § 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde umožňovali, aby ústavný súd túto časť sťažnosti meritórne preskúmal aj napriek nevyužitiu právnych prostriedkov nápravy podľa § 62 a nasl. zákona o súdoch, resp. § 55 Trestného poriadku. Ústavný súd preto túto časť sťažnosti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako neprípustnú.

Nad rámec už uvedeného ústavný súd poukazuje aj na skutočnosť, že okresný súd na hlavnom pojednávaní konanom 18. júla 2014 rozhodol o zvyšnej časti obžaloby tak, že sťažovateľa uznal za vinného zo spáchania zločinu lúpeže spolupáchatelstvom podľa § 20 k § 188 ods. 1 a 2 písm. b) a c) a ods. 3 písm. a) Trestného zákona, za čo mu uložil súhrnný trest odňatia slobody v trvaní 13 rokov a ochranný dohľad na 2 roky, pričom zároveň podľa § 42 ods. 2 Trestného zákona zrušil rozsudok okresného súdu sp. zn. 5 T 50/08 zo 7. septembra 2011 v spojení s rozsudkom krajského súdu sp. zn. 1 To 67/2011 z 8. februára 2012 vo výroku o treste. Z uvedeného vyplýva, že okresný súd konanie sťažovateľa uvedené v bode 1 obžaloby právne kvalifikoval ako zločin lúpeže so spôsobením smrti, a nie ako pôvodne kvalifikovaný obzvlášť závažný zločin vraždy podľa § 145 ods. 1 a 2 písm. e) Trestného zákona. Označený rozsudok okresného súdu nadobudol právoplatnosť 14. augusta 2014 a sťažovateľ v súčasnosti vykonáva trest uložený mu týmto rozsudkom.

Z odsudzujúceho rozsudku okresného súdu možno vyvodíť, že pri určovaní druhu trestu a jeho výmery okresný súd zvažil všetky okolnosti prípadu, závažnosť konania, priťažujúce a poľahčujúce okolnosti, ako i dobu, ktorá uplynula od spáchania skutku.

Podľa § 188 ods. 3 písm. a) Trestného zákona odňatím slobody na desať rokov až pätnásť rokov sa páchatel potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 a spôsobí ním ťažkú ujmu na zdraví alebo smrť.

Vychádzajúc z uvedených skutočností, možno konštatovať, že celkovú dĺžku konania (podľa sťažovateľa neprimeranú) okresný súd zohľadnil miernejšou výmerou trestu odňatia slobody, a teda prípadnú ujmu spôsobenú sťažovateľovi namietanou dĺžkou trestného konania vo svojej podstate kompenzoval formou pre sťažovateľa priaznivejším trestom. Uvedené skutočnosti podľa názoru ústavného súdu zakladajú dôvod na odmietnutie tejto časti sťažnosti aj ako zjavne neopodstatnenej.

2. K namietanému porušeniu základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy v spojení s porušením základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 T 50/08 a jeho uznesením z 5. marca 2014 a postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Tos 44/2014 a jeho uznesením z 23. apríla 2014

Sťažovateľ namieta neprípustný zásah do svojho základného práva na obhajobu v spojení s namietaným porušením základného práva na súdnu ochranu, ktorý mal spočívať v tom, že pri jeho výsluchu vykonanom pred rozhodovaním o jeho opätovnom vzatí do väzby uskutočnenom okresným súdom 5. marca 2014 nebol prítomný jeho obhajca, a to napriek tomu, že v jeho prípade išlo o nutnú obhajobu, pričom ani krajský súd v sťažnostnom konaní tento nedostatok v súvislosti s rozhodovaním o jeho sťažnosti proti napadnutému uzneseniu okresného súdu neodstránil.

2.1 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 50 ods. 3 ústavy v spojení s porušením základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 T 50/08 a jeho uznesením z 5. marca 2014

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri uplatňovaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

Sťažovateľ mal právo podať proti napadnutému uzneseniu okresného súdu, ako aj postupu, ktorý predchádzal jeho vydaniu, sťažnosť (čo aj urobil), o ktorej bol oprávnený a povinný rozhodnúť krajský súd. Právomoc krajského súdu rozhodnúť o sťažnosti sťažovateľa v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu. Ústavný súd preto túto časť sťažnosti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákon o ústavnom súde z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

2.2 K namietanému porušeniu základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy v spojení s porušením základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Tos 44/2014 a jeho uznesením z 23. apríla 2014

Z už citovaného § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

V záujme objektívneho posúdenia tejto časti sťažnosti v rámci jej predbežného prerokovania si ústavný súd v zmysle § 31 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyžiadaval od okresného súdu spis sp. zn. 5 T 50/08, z ktorého zistil, že sťažovateľov obhajca skutočne nebol na neverejnom zasadnutí okresného súdu uskutočnenom 5. marca 2014 (a teda ani pri výsluchu sťažovateľa) prítomný. Zo spisu však zároveň vyplýva, že obhajca sťažovateľa bol okresným súdom o konaní neverejného zasadnutia riadne upovedomený. Ústavný súd tiež zistil, že napadnuté uznesenie okresného súdu bolo obhajcovi sťažovateľa doručené 31. marca 2014.

Podľa § 37 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku po vznesení obvinenia musí mať obvinený obhajcu už v prípravnom konaní, ak je vo väzbe, vo výkone trestu odňatia slobody alebo na pozorovaní v zdravotníckom ústave.

Podľa § 72 ods. 2 štvrtej a piatej vety Trestného poriadku o sťažnosti proti rozhodnutiu súdu alebo sudcu pre prípravné konanie o väzbe koná a rozhoduje nadriadený súd. Pred rozhodnutím o väzbe musí byť obvinený vypočutý; o čase a mieste výsluchu sa vhodným spôsobom upovedomí prokurátor, obvinený a jeho obhajca, ak je dosiahnuteľný.

V posudzovanom prípade neprichádza do úvahy záver o porušení citovaného ustanovenia § 37 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku, keďže sťažovateľ nepochybne mal v relevantnom čase ustanoveného obhajcu, ktorý bol navyše o neverejnom zasadnutí okresného súdu riadne upovedomený, a to tak, aby sa ho mohol zúčastniť. Zo zápisnice o neverejnom zasadnutí z 5. marca 2014 navyše vyplýva, že sťažovateľ neprítomnosť svojho obhajcu nenamietal.

Neprítomnosť svojho obhajcu sťažovateľ namietal až v písomnom vyhotovení sťažnosti proti väzbe doručenej okresnému súdu 11. marca 2014. Krajský súd vo vzťahu k tejto námietke v napadnutom uznesení poukázal na už citované znenie piatej vety § 72 ods. 2 Trestného poriadku a na tomto základe odobril postup okresného súdu.

Na základe uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti tejto časti sťažnosti dospel k záveru, že napadnuté uznesenie krajského súdu je z hľadiska sťažovateľom uplatnenej námietky z ústavného hľadiska akceptovateľné a udržateľné, a preto túto časť sťažnosti odmietol podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

3. K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 T 50/08 a postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Tos 44/2014 v súvislosti s požiadavkou na urýchlené a prednostné rozhodovanie o opätovnom vzatí do väzby

Podľa § 2 ods. 6 Trestného poriadku ak tento zákon neustanovuje inak, orgány činné v trestnom konaní a sudy konajú z úradnej povinnosti. Väzobné veci sú povinné vybavovať prednostne a urýchlene.

Ústavný súd v súvislosti s námietkami sťažovateľa smerujúcimi proti neprimerane dlhému rozhodovaniu okresného súdu a krajského súdu o jeho opätovnom vzatí do väzby poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej zdôrazňuje, že pri rozhodovaní vo väzobných veciach, o ktorých sú všeobecné sudy povinné rozhodovať prednostne, sa jednotlivé lehoty posudzujú podľa všetkých konkrétnych okolností posudzovaného prípadu, pričom spravidla lehoty rátané na mesiace sú príliš dlhé a nevyhovujú požiadavkám vyvoditeľným z práva na prednostné a urýchlené rozhodovanie vo väzobných veciach garantovaným tak čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, ako aj čl. 5 ods. 4 dohovoru (m. m. III. ÚS 7/00, I. ÚS 18/03). Z judikatúry ústavného súdu tiež vyplýva, že požiadavke, aby súd bezodkladne rozhodol o zákonnosti väzby v zmysle čl. 5 ods. 4 dohovoru, nezodpovedá lehota počítaná na mesiace, ale na týždne. Tejto požiadavke preto spravidla nemôže zodpovedať lehota konania presahujúca na jednom stupni súdu dobu jedného mesiaca a ani nečinnosť trvajúca týždne (m. m. III. ÚS 126/05, IV. ÚS 181/07).

Z vyžiadanej spisovej dokumentácie ústavný súd zistil, že rozhodovanie o opätovnom vzatí sťažovateľa prebiehalo takto:

Dňa 5. marca 2014 okresný súd napadnutým uznesením rozhodol na neverejnom zasadnutí o opätovnom vzatí sťažovateľa do väzby, pričom sťažovateľ hneď po vyhlásení uznesenia podal sťažnosť a zároveň vzniesol námietku zaujatosti všetkých sudcov okresného súdu vrátane vo veci rozhodujúceho predsedu senátu.

Dňa 9. marca 2014 sa predseda senátu vyjadril k námietke zaujatosti podanej sťažovateľom.

Dňa 11. marca 2014 zaslal predseda senátu uznesenie o opätovnom vzatí do väzby emailom (č. 1. 2437 – poznámka kancelárie – „sudca zaslal uznesenie e mailom 11. 3. 2014 spis som našla na stole asistentky 21. 3. 2014“).

Dňa 11. marca 2014 bolo okresnému súdu doručené písomné odôvodnenie sťažnosti proti opätovnému vzatiu do väzby vypracované sťažovateľom a dňa 12. marca 2014 aj písomné odôvodnenie vznesenej námietky zaujatosti proti predsedovi senátu.

Dňa 19. marca 2014 sťažovateľ doručil okresnému súdu doplnenie svojej sťažnosti proti napadnutému uzneseniu okresného súdu z 11. marca 2014.

Napadnuté uznesenie okresného súdu o opätovnom vzatí sťažovateľa do väzby bolo 21. marca 2014 expedované a následne doručené stranám konania v období od 24. marca 2014 (ústav na výkon väzby) do 31. marca 2014 (obhajca sťažovateľa).

Dňa 14. apríla 2014 okresný súd predložil sťažnosť sťažovateľa, ako aj námietku zaujatosti na rozhodnutie krajskému súdu.

Krajský súd 23. apríla 2014 rozhodol o námietke zaujatosti o 9.45 h a následne o 10.00 h aj o sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu o opätovnom vzatí do väzby.

Spis aj s vyhotoveným uznesením krajského súdu bol okresnému súdu vrátený 30. apríla 2014, ktorý už 2. mája 2014 napadnuté uznesenie krajského súdu doručil sťažovateľovi.

Zo zistení ústavného súdu vyplýva, že celkovo konanie a rozhodovanie o opätovnom vzatí sťažovateľa do väzby na oboch stupňoch trvalo necelé dva mesiace (bez troch dní), pričom konanie pred okresným súdom trvalo 1 mesiac a 9 dní a zvyšok (teda 16 dní) prebiehalo pred krajským súdom (od predloženia spisu okresným súdom 14. apríla 2014 do vrátenia spisu okresnému súdu 30. apríla 2014 po rozhodnutí o sťažnosti a námietke zaujatosti).

Z uvedeného vyplýva, že vo vzťahu k postupu krajského súdu je sťažnosť celkom zjavne neopodstatnená. Krajský súd totiž rozhodol o sťažnosti sťažovateľa proti napadnutému uzneseniu okresného súdu a tiež o sťažovateľom vznesenej námietke zaujatosti prednostne a urýchlene, a preto ústavný súd v tejto časti sťažnosť odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Podľa názoru ústavného súdu je v posudzovanej veci z ústavného hľadiska akceptovateľná a udržateľná aj dĺžka konania pred okresným súdom. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje aj na skutočnosť, že k predĺženiu tohto konania objektívne došlo aj tým, že sťažovateľ na neverejnom zasadnutí 5. marca 2014 podal aj námietku zaujatosti proti všetkým sudcom okresného súdu, ku ktorej sa musel vyjadriť predseda senátu a následne aj všetci ďalší sudcovia okresného súdu. Ústavný súd tiež zistil, že okresný súd sa v relevantnom čase musel vysporiadať tiež so žiadosťou Okresného súdu Piešťany z 3. apríla 2014 o zapožičanie spisu, na ktorú reagoval 9. apríla 2014. Dňa 14. apríla 2014 bola sťažnosť predložená na rozhodnutie o sťažnosti krajskému súdu. Z uvedeného vyplýva, že okresný súd rozhodoval o opätovnom vzatí sťažovateľa do väzby v zásade plynulo, aj keď jeho postup nebol optimálny. Eventuálne nedostatky v postupe okresného súdu však zjavne nedosahujú takú intenzitu, na základe ktorých by ústavný súd po prípadnom prijatí tejto časti sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o porušení sťažovateľom označených práv podľa ústavy a dohovoru. Ústavný súd preto aj túto časť sťažnosti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími nárokmi sťažovateľa nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. januára 2015